

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

**ЗАХІДНИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА»**

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

**Збірник тез
Міжнародної науково-практичної конференції
«Конвенція про захист прав людини і
основоположних свобод в контексті
75-річної діяльності Ради Європи»**

**м. Хмельницький
08 листопада 2024 року**

таку за допомогою внутрішніх засобів, обов'язок первинного внутрішнього викриття не повинен діяти [4, с. 92]. Водночас, у разі якщо викривач був обізнаний із діючими механізмами внутрішнього повідомлення, але ними не скористався та публічно оприлюднив відомості, то очікувати на захист за ст. 10 ЄКПЛ він не може (справа «Соарес проти Португалії») [5]. В світлі таких тенденцій у Директиві 2019 року у ст. 6 було закріплено право на захист викривача не залежно від того, як він повідомив про порушення: внутрішньо, зовнішньо чи за допомогою публічного розкриття [6]. Окрім цього, Директива зобов'язала держав створити такі канали повідомлення, а також визначила прийнятний механізм повідомлення та реагування.

Отже, судова практика ЄСПЛ, будучи джерелом права, не лише деталізує норми права, а й сприяє удосконаленню законодавчої бази, оскільки саме суд під час розгляду справ безпосередньо стикається із проблемами, що виникають на практиці. ЄСПЛ сприяє тому, що сформовані позиції тією чи іншою мірою згодом стають частиною правової бази. Саме ЄСПЛ вперше акцентував увагу на тому, що гарантії процесуального статусу викривачів мають поширюватися як на працівників державного сектору, так і приватної сфери. Всі означені вище напрацювання Суду були сприйняті і Україною, про що свідчить і чинна редакція Закону України «Про запобігання корупції». В свою чергу, подальше дослідження і, як наслідок, оновлення процесуального статусу викривача на законодавчому рівні сприятиме ефективному запобіганню та протидії корупції.

Література:

1. Communication from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions. Brussels, 8.11.2023. 690 final. 74 с. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/cc_71d42b-6c07-4deb-9069-5ca2082d166d_en?filename=COM_2023_690%20Communication%20on%20EU%20Enlargement%20Policy_and_Annex.pdf (дата звернення: 29.09.2024).
2. Case of Guja v. Moldova (application №14277/04), judgment of February 12, 2008. *European Court of Human Rights* : веб-сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-85016%22%5D%7D> (дата звернення: 29.09.2024).
3. Case of Halet v. Luxembourg (application №21884/18), judgment of February 14, 2023. *European Court of Human Rights* : веб-сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-223259%22%5D%7D> (дата звернення: 29.09.2024).
4. Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до публічної інформації : збірник. Київ : К.І.С., 2017. 211 с. URL: https://cedem.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/FMU_Access_2017_web-1.pdf (дата звернення: 29.09.2024).
5. Case of Soares v. Portugal (application №79972/12), judgment of June 21, 2016. *European Court of Human Rights* : веб-сайт. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-163822%22%5D%7D> (дата звернення: 29.09.2024).
6. Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019L1937> (дата звернення: 29.09.2024).

Єфимочкіна Марія Євгенівна,
здобувачка вищої освіти III курсу
спеціальності «081 Право»
ПЗВО «Міжнародний класичний університет
імені Пилипа Орлика»

Підберезних Інна Євгенівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри історії Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

Значення практики Європейського суду з прав людини для розвитку конституційного права в Україні

Відповідно до Конституції, Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою з незворотнім європейським та євроатлантичним курсом [3]. Наша держава неодноразово демонструвала своє прагнення бути частиною європейської спільноти та європейських цінностей. Одним з кроків у цьому напрямку можна вважати ратифікацію Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція) та визнання юрисдикції Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) [5].

У такому контексті виникає необхідність ґрунтовних досліджень щодо того, яку юридичну силу мають прецеденти ЄСПЛ та в якому обсязі слід враховувати його позиції під час здійснення правосуддя. Такі дослідження зможуть допомогти гармонізувати нашу правову систему, а також наблизять Україну до європейської правової традиції, оскільки, як зазначає Д. Букіккіо, «судова практика ЄСПЛ є засадничою для створення і консолідації спільної конституційної спадщини Європи» [1, с. 7].

Здійснення Конституційним Судом України (далі – КСУ) конституційного контролю з урахуванням європейських науково-правових надбань через призму практики ЄСПЛ є шляхом формування сучасного конституціоналізму в Україні. Головним чином свій вплив на діяльність КСУ Конвенція та практика ЄСПЛ здійснюють через їх застосування у процесі конституційного судочинства. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» у статті 17 встановлює, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику ЄСПЛ як джерело права [4].

Незважаючи на те, що деякі науковці стверджують про необов'язковість застосування КСУ у своїй діяльності інших джерел, окрім Конституції України [10, с. 42], на практиці він часто посилається на рішення ЄСПЛ. Це можна побачити, зокрема, в його останніх рішеннях [7], [8], [9]. Такий підхід підвищує обґрунтованість судових актів і сприяє зближенню української та європейської правових систем.

Крім того, практика ЄСПЛ має важливе методологічне значення, оскільки слугує ефективним інструментом для тлумачення правових норм [2, с. 313]. Конституція України, за змістом прав людини, в цілому відповідає Конвенції, за винятком певних термінологічних розбіжностей. Це ще один аргумент на користь комплексного підходу в діяльності КСУ: окрім Конституції та національного законодавства, важливо також застосовувати потенціал Конвенції та міжнародних договорів у сфері прав людини, а також враховувати рішення ЄСПЛ.

У свою чергу, П. Рабінович пропонує два основні напрями впливу рішень ЄСПЛ на конституційне судочинство [6, с. 35-36]. Перший полягає у врахуванні конституційними судами висновків і оцінок ЄСПЛ, зроблених у конкретних справах, в яких органи конституційного контролю брали участь на етапі вирішення спору в національних юрисдикціях. Другий напрям стосується врахування принципів і методологічних підходів ЄСПЛ щодо захисту прав і свобод людини при ухваленні рішень конституційними судами.

Таким чином, у глобалізованому світі держава, виконуючи свій конституційний обов'язок із визнання, дотримання та захисту прав і свобод людини як найвищої цінності, повинна орієнтуватися не лише на положення своєї Конституції, але й на норми Конвенції, у випадках, коли вони забезпечують вищий рівень захисту. Такий принцип має стати стандартом для вирішення колізій у тлумаченні прав людини між національними та міжнародними судами. Подальше впровадження європейських стандартів у національне конституційне судочинство та правову систему загалом є шляхом до справжньої демократії, верховенства права та утвердження прав людини.

Література:

1. Букіккіо Д. Вітальне слово учасникам Міжнародної Конференції «Вплив практики Європейського суду з прав людини на національне конституційне судочинство». *Вісник Конституційного Суду України*. 2005. № 6. С. 7–8.

2. Гультай М. Вплив практики Європейського суду з прав людини на здійснення конституційного судочинства: шляхи оптимізації. *Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини* : зб. наук. ст. Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 15 вересня 2012 р. / за ред. С. В. Ківалова ; НУ «ОЮА». Одеса, 2012. С. 311-324.

3. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV : станом на 2 груд. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 22.10.2024).

5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР : станом на 13 берез. 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

6. Рабінович П. Практика Страсбурзького суду як орієнтир діяльності конституційних судів з імплементації європейських стандартів прав людини. *Вісник Конституційного Суду України*. 2005. № 6. С. 34 – 40.

7. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Бичкова Сергія Андрійовича, Бая Анатолія Анатолійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України : Рішення Конституц. Суду України від 19.06.2024 № 7-р(П)/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-24#Text> (дата звернення: 22.10.2024).

8. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Оніщенка Руслана Ілліча, Гаврилюка Дмитра Михайловича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 615 Кримінального процесуального кодексу України (справа про гарантії судового контролю за дотриманням прав осіб, яких утримують під вартою) : Рішення Конституц. Суду України від 18.07.2024 № 8-р(П)/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-24#Text> (дата звернення: 22.10.2024).

9. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Лопушанського Володимира Михайловича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини другої статті 3, підпункту 9 пункту 1 частини другої статті 4 Закону України „Про судовий збір“ (справа про обов'язковість судового рішення) : Рішення Конституц. Суду України від 13.05.2024 № 6-р(П)/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-24#Text> (дата звернення: 22.10.2024).

10. Серьогіна С. Використання практики Європейського суду з прав людини як перспективний напрям оптимізації конституційного судочинства. *Вісник Конституційного Суду України*. 2005. № 6. С. 41–46.

Жеребний Владислав Олександрович,

здобувач вищої освіти на бакалаврському рівні юридичного факультету Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Захист приватного життя дітей в онлайн-просторі та соціальних мережах у контексті 8 статті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

У сучасну епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій та глобальної діджиталізації суспільства питання захисту приватного життя набуває особливої актуальності. Особливо гостро ця проблема постає щодо найбільш вразливої категорії користувачів інтернету – дітей. За даними ЮНІСЕФ, кожна третя дитина у світі є активним користувачем інтернету [1]. Це створює безпрецедентні можливості для навчання, спілкування та розвитку, але водночас породжує нові ризики та загрози для приватності та безпеки дітей. Стаття 8